

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII KADENCJA**

Warszawa, dnia 31 lipca 2009 r.

Druk nr 635

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 84 ust. 1 Regulaminu Senatu my, niżej podpisani senatorowie, wnosimy projekt uchwały

w sprawie uczczenia pamięci generała Kazimierza Pułaskiego (1745 – 1779), bohatera Rzeczypospolitej Polskiej i Stanów Zjednoczonych Ameryki, w 230. rocznicę śmierci.

Do reprezentowania nas w dalszych pracach nad tym projektem uchwały upoważniamy senatora Stanisława Karczewskiego.

(-) Grzegorz Banaś	(-) Norbert Krajczy
(-) Przemysław Błaszczyk	(-) Waldemar Kraska
(-) Zbigniew Cichoń	(-) Krzysztof Majkowski
(-) Lucjan Cichosz	(-) Władysław Ortyl
(-) Władysław Dajczak	(-) Zdzisław Pupa
(-) Wiesław Dobkowski	(-) Zbigniew Romaszewski
(-) Jan Dobrzyński	(-) Czesław Ryszka
(-) Janina Fetlińska	(-) Sławomir Sadowski
(-) Henryk Górski	(-) Tadeusz Skorupa
(-) Tadeusz Gruszka	(-) Wojciech Skurkiewicz
(-) Piotr Kaleta	(-) Kazimierz Wiatr
(-) Stanisław Karczewski	(-) Grzegorz Wojciechowski
(-) Maciej Klima	(-) Stanisław Zając
(-) Bronisław Korfanty	

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia¹

w sprawie uczczenia pamięci generała Kazimierza Pułaskiego (1745 – 1779),
bohatera Rzeczypospolitej Polskiej i Stanów Zjednoczonych Ameryki,
w 230. rocznicę śmierci

Senat Rzeczypospolitej Polskiej oddaje hołd pamięci Kazimierza Pułaskiego, bohatera walk o wolność dwóch narodów: polskiego i amerykańskiego, w 230. rocznicę jego bohaterskiej śmierci.

Kazimierz Pułaski spędził młodość w Warce, w dzisiejszym powiecie grójeckim. W marcu 1768 r. z ojcem i braćmi przystąpił do Konfederacji Barskiej zawiązanej przez obywateli broniących Rzeczypospolitej przed uzależnieniem od Rosji. Regimentarz wojsk konfederackich Kazimierz Pułaski bronił przed Rosjanami Jasnej Góry i Berdyczowa, zwyciężał pod Podhorelami i Słonimem, Myszą i Nolczadzią.

Oskarżony bezpodstawnie o udział w zamachu na Stanisława Augusta Poniatowskiego wyjechał z kraju. Z listem polecającym otrzymanym w Paryżu od Beniamina Franklina dotarł w 1777 r. do Ameryki. Tu wstąpił do armii powstańczej dowodzonej przez Jerzego Waszyngtona, został jej generałem, walczył z armią brytyjską pod Brandywide, Germantown i Haddonfield.

Zmarł z ran odniesionych w bitwie pod Savannah 11 października 1779 r.

Amerykanie pamiętają zasługi Kazimierza Pułaskiego. Corocznie 11 października, w dzień Pułaskiego ustanowiony uchwałą Kongresu, Piątą Aleją w Nowym Yorku przechodzi poświęcona mu parada. Pomniki i posągi Pułaskiego, „ojca kawalerii amerykańskiej”, stoją w wielu miastach tego kraju. Wiele amerykańskich miejscowości, parków, ulic, mostów, autostrad i szkół nazwano jego imieniem.

Z rodzinnego wareckiego domu wyniósł Kazimierz Pułaski głębokie przywiązanie do wolności, niepodległości, do ideałów republikańskich i demokratycznych, wyniósł też wielkie umiłowanie Ojczyzny. Swoje życie poświęcił walce o te – bliskie także nam – ideały na polskiej i amerykańskiej ziemi. Często potem Polacy i Amerykanie ramię w ramię walczyli w obronie wspólnych wartości i dzieje się tak do dziś.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej zwraca się do nauczycieli i wychowawców z apelem o popularyzację wśród młodzieży postaci Kazimierza Pułaskiego; regimentarza i generała, marszałka konfederacji ziemi łomżyńskiej, obrońcy Jasnej Góry, człowieka, który walcząc o wolność Ameryki, oddał życie za Polskę. Niech w sztafecie pokoleń, wśród imion tych, dzięki którym istnieje Rzeczpospolita, znajdzie się osoba Kazimierza Pułaskiego, niech zachowana zostanie w zbiorowej pamięci.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

¹ Sugerowana data uchwalenia - 11 października 2009 r. – rocznica śmierci Generała

Uzasadnienie projektu uchwały

Życiorys Generała

Kazimierz Pułaski, dowódca wojsk Konfederacji Barskiej, zwycięski obrońca Jasnej Góry, marszałek konfederacji łomżyńskiej², generał wojsk Stanów Zjednoczonych, urodził się w 1745 r. w Warszawie³. Otrzymał chrzest z wody 6 marca, a 14 marca na uroczystości w kościele Świętego Krzyża w Warszawie otrzymał imiona Kazimierz Michał Władysław Wiktor. Uczył się w szkole parafialnej w Warce i w kolegium księży teatynów w Warszawie.

W latach 1762 – 1763 służył na dworze księcia Kurlandii i Semigalii Karola Krystiana Wettyna, syna króla Rzeczypospolitej Augusta III Sasa, w Mitawie (obecnie Jełgawa). Okres ten stał się istotny w kształtowaniu postawy młodego Kazimierza Pułaskiego. Księstwo Kurlandii, lenne Rzeczypospolitej, stało się wkrótce obszarem zainteresowania Rosji. Caryca Rosji Katarzyna II mianowała swojego przedstawiciela, a następnie wezwała króla Rzeczypospolitej Augusta III do odwołania księcia Kurlandii. Kazimierz Pułaski przeżył oblężenie Mitawy przez wojska rosyjskie oraz upokorzenia związane z abdykacją i wypędzeniem księcia Karola Krystiana przez Rosjan.

Gdy 7 września 1764 r., przy protekcji carycy Katarzyny II i obecności wojsk rosyjskich w Polsce, wybrano Stanisława Augusta Poniatowskiego na

² Termin „Konfederacja Barska” w ścisłym znaczeniu dotyczył konfederacji związanej w Barze. Ruch konfederacki w latach 1768–1772 jest nazywany w uproszczeniu Konfederacją Barską. Na wieść o konfederacji związanej w Barze powstawały lokalne wojewódzkie i ziemskie konfederacje, solidaryzujące się z ruchem barskim, ruch ten nabrał charakteru powszechnego w całej Rzeczypospolitej. Taką była konfederacja łomżyńska, na której marszałka został wybrany Kazimierz Pułaski. Z wyjątkiem Wielkopolski, gdzie w 1769 r. powstała Izba Konsyliarska w Poznaniu, instytucja o charakterze rządu konfederackiego, zajmującego się poborem podatków, szkoleniem i utrzymaniem wojsk konfederackich, w skali kraju ruch miał charakter lokalny, powszechny, lecz zdecentralizowany. Powołana w 1769 r. Generalność Konfederacji Barskiej prowadziła działania dyplomatycznie, stanowiła formalne władze, rezydując początkowo w Białej (dziś Bielsko-Biała), Cieszynie i Preszowie (dziś Słowacja).

³ Przyjmuje się datę urodzin Kazimierza Pułaskiego 4 marca 1745 r. sugerowaną przypadającym 4 marca dniem św. Kazimierza – w ten sposób zwyczajowo nadawano dziecku imię. Zapis metryki z kościoła Świętego Krzyża w Warszawie daty urodzin nie wymienia, podając jedynie 6 i 14.03.1745 r. w opisanym kontekście – za biogramem w Muzeum Kazimierza Pułaskiego w Warce: [http://www.muzeumpulaski.pl/html/kazimierz_pu3aski.html]

króla Rzeczypospolitej, stało się oczywiste, że jednym z istotnych problemów będzie wycofanie obcych wojsk z terenów Rzeczypospolitej.

29 lutego 1768 r. zawiązano konfederację w Barze na Podolu, znaną w historii Polski jako Konfederacja Barska, będącą inicjatywą obywatelską w odpowiedzi na faktyczne uczynienie z Rzeczypospolitej protektoratu rosyjskiego. Jednym z założycieli i aktywnych działaczy Konfederacji Barskiej był Józef Pułaski, ojciec Kazimierza, pełniący funkcję marszałka związku wojskowego i regimentarza generalnego Konfederacji.

4 marca 1768 r. w dzień świętego Kazimierza, patrona rycerstwa – wówczas święta o randze dzisiejszego Święta Wojska Polskiego – zawiązano w Barze związek wojskowy Konfederacji. Kazimierz wraz z braćmi Franciszkiem i Antonim w randze pułkowników zaczęli organizować tam konfederackie oddziały wojskowe. Rozpoczęła się trwająca blisko 5 lat polsko-rosyjska wojna o niepodległość. Wojna ta, nazywana przez niektórych historyków pierwszym polskim powstaniem narodowym, stała się wojną długotrwałą, wojną toczoną na obszarze całej Rzeczypospolitej, od ziem dzisiejszej Ukrainy, Białorusi i Litwy, przez Małopolskę, Wielkopolskę, Mazowsze i Pomorze. Straty w tej wojnie król Stanisław August Poniatowski ocenił w mowie sejmowej dnia 29 sierpnia 1776 r. na 60 000 osób⁴. Jest to w przybliżeniu tyle, ile wynoszą szacowane łączne straty poniesione w trakcie trzech powstań narodowych: w Powstaniu Kościuszkowskim w 1794 r., w Powstaniu Listopadowym z wojną polsko-rosyjską w latach 1830–1831 oraz w Powstaniu Styczniowym w latach 1863–1864.

Pułkownik⁵ Kazimierz Pułaski od samego początku objawił wybitny talent wojskowy. Już 20 kwietnia 1768 r. rozbił wojska rosyjskie pod miejscowością Podhorełe, przez 2 tygodnie bronił Berdyczowa.

⁴ Waław Szczygielski, „Konfederacja Barska w Wielkopolsce”, Warszawa, 1970, str. 6

⁵ Rangę pułkownika Kazimierz Pułaski oraz jego bracia otrzymali od związku wojskowego Konfederacji Barskiej 4 marca 1768 r.

Wiosną 1769 r. bronił Okopów Świętej Trójcy, a po wycofaniu się założył w Barwinku punkt wypadowy. Książę Jerzy Marcin Lubomirski mianował go regimentarzem krakowsko - sanockim i sandomierskim. 6 kwietnia 1769 r. w bitwie pod Miejscem Piastowym i Rogami został ranny. Dowodzone przezeń wojska konfederackie odniosły szereg zwycięstw: pod Kukielkami, pod Słonimem, Myszą, Dworcem i Nołczadzią. 5 sierpnia 1769 r. Kazimierz Pułaski został obrany marszałkiem konfederacji łomżyńskiej.

10 września 1770 r. oddziały konfederackie pod dowództwem marszałka Kazimierza Pułaskiego obsadziły twierdzę na Jasnej Górze, przygotowując ją do obrony przed wojskami rosyjskimi. Wykorzystując obsadzoną piechotą twierdzę jako punkt wypadowy, prowadził z jazdą działania partyzanckie. 16 stycznia 1771 r. wojska rosyjskie pod dowództwem generała Iwana Drowicza zostały zmuszone do odwrotu spod Częstochowy. Heroiczna obrona Jasnej Góry, bardziej dramatyczna niż w czasie Potopu 1655–1656, przeszła do legendy, a Kazimierz Pułaski zaczął być porównywany z hetmanem Stefanem Czarnieckim, wpisując się do panteonu wybitnych polskich wodzów. W polskiej i zagranicznej prasie wiele o nim pisano, powstawały wiersze i pieśni na jego cześć.

Po próbie porwania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego 3 listopada 1771 r., w której nie brał udziału, Pułaski, oskarżony o królobójstwo, udał się na emigrację. W Paryżu poznał Beniamina Franklina, od którego otrzymał list polecający do Jerzego Waszyngtona, głównodowodzącego siłami powstańczymi przeciwko armii brytyjskiej w ówczesnej brytyjskiej kolonii w Ameryce Północnej, w wojnie nazywanej dziś wojną o niepodległość Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Gdy 23 lipca 1777 r. Kazimierz Pułaski znalazł się na ziemi amerykańskiej, napisał w liście do Jerzego Waszyngtona „*Przybyłem tu, gdzie*

broni się wolności, by służyć jej i by żyć lub umrzeć dla niej"⁶. Na spotkaniu z Jerzym Waszyngtonem przedstawił projekt zorganizowania powstańczej kawalerii.

11 września 1777 r. wziął udział w pierwszej bitwie pod Brandywine przeciwko armii brytyjskiej, odważnie dowodząc szarżą, która zapobiegła klęsce amerykańskiej kawalerii i uratowała Jerzemu Waszyngtonowi życie⁷; 15 września 1777 r. został mianowany generałem brygady, walczył pod Germantown i Haddonfield.

W 1778 r. generał Kazimierz Pułaski stworzył Legion Kawalerii „Pułaski”, często z uwagi na brak środków przeznaczając nań własne fundusze. 18 maja 1778 r. Legion Pułaskiego otrzymał karmazynowy sztandar od mieszkanki miasta Bethlehem⁸ w Pensylwanii, który towarzyszył generałowi Kazimierzowi Pułaskiemu do śmierci. Uroczystość poświęcenia sztandaru Legionu stała się tematem angielskiego poematu „Hymn Of The Moravian Nuns Of Bethlehem At The Consecration Of Pulaski's Banner” (dosłownie po polsku . „*Hymn sióstr morawskich*⁹ z Bethlehem na poświęcenie sztandaru Pułaskiego” lub „*Na poświęcenie chorągwi*¹⁰ Pułaskiego”¹¹), który napisał w 1854 r. Henry Wadsworth Longfellow, jeden z najwybitniejszych poetów amerykańskich. Sztandar Legionu generała Kazimierza Pułaskiego, nazywanego „ojcem kawalerii armii Stanów Zjednoczonych”, przechowywany do dziś stanowi jedną z najcenniejszych pamiątek wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych. Jego

⁶ Oryginał ang. „I came here, where freedom is being defended, to serve it, and to live or die for it.” za 110-39 UCHWAŁĄ PRZYJMUJĄCĄ POŚMIERTNIE KAZIMIERZOWI PUŁASKIEMU TYTUŁ HONOROWEGO OBYWATELA STANÓW ZJEDNOCZONYCH PRZYJĘTA PRZEZ SENAT USA za Muzeum Kazimierza Pułaskiego w Warce [<http://www.muzeumpulaski.pl/html/pulhon.html>], Kongres USA [<http://www.govtrack.us/congress/billtext.xpd?bill=hj110-39>]

⁷ Za uchwałą Kongresu USA 100-39

⁸ Miasto w stanie Pensylwania. Angielska nazwa miasta *Bethlehem* znaczy po polsku Betlejem i odnosi się też do Betlejem w Ziemi Świętej

⁹ „Sióstr morawskich” w znaczeniu kobiet należących do ewangelickiej wspólnoty Braci Morawskich z Bethlehem w stanie Pensylwania (inaczej: Ewangelicka Jednota Braterska, Herrnhuci, w Polsce podporządkowana kościołowi Ewangelicko-Augsburskiemu) za: [http://pl.wikipedia.org/wiki/Bracia_morawscy]

¹⁰ Ang. banner ma znaczenie polskie między innymi następujące : sztandar, chorągiew. *sztandar* w znaczeniu *sztandaru wojskowego* lepiej oddaje angielskie *Pulaski's banner* zob. [<http://pl.wikipedia.org/wiki/Sztandar>]

¹¹ Tłum. Stanisław Kazimierczyk: „Na poświęcenie chorągwi Pułaskiego” (pol). Gazeta Niedzielną, [Londyn], 1993 nr 10 str. 5 [za:] Polska Bibliografia literacka IBL PAN.

kopia¹² została подарowana przez Polonię 9. Pułkowi Strzelców Konnych im. gen. Kazimierza Pułaskiego w czasach II Rzeczypospolitej.

W lutym 1779 r. Legion Pułaskiego wyzwolił z rąk brytyjskich okupantów Charleston w stanie Południowa Karolina.

Generał Kazimierz Pułaski, śmiertelnie ranny 9 października 1779 r. w trakcie dowodzenia natarciem na pozycje brytyjskie pod Savannah, umiera 11 października 1779 r.

Uhonorowanie Generała w Stanach Zjednoczonych Ameryki

Na wieść o śmierci generała Kazimierza Pułaskiego Jerzy Waszyngton dla uczczenia pamięci poległego generała rozkazem na 17 listopada 1779 r. wprowadza w armii hasło: „Pułaski” odzew: „Polska”¹³.

W 1779 r. Kongres Stanów Zjednoczonych Ameryki podjął decyzję o budowie pomnika generała Kazimierza Pułaskiego.

W 1825 r. generał Lafayette¹⁴ wmurował kamień węgielny pod pomnik generała Kazimierza Pułaskiego w Savannah w stanie Georgia.

W 1929 r. Kongres Stanów Zjednoczonych Ameryki ustanowił dzień śmierci bohatera, 11 października, Dniem Pamięci Generała Kazimierza Pułaskiego¹⁵.

W 2009 r. na I sesji 110 Kongresu Stanów Zjednoczonych Ameryki, Izba Reprezentantów i Senat jednomyślnie głosowały w sprawie nadania pośmiertnie tytułu honorowego obywatela Stanów Zjednoczonych Ameryki generałowi Kazimierzowi Pułaskiemu. Autorami projektu rezolucji byli senatorowie:

¹² Jedna z kopii sztandaru gen. Kazimierza Pułaskiego znajduje się dziś w Izbie Pamięci 9. Pułku Strzelców Konnych im. gen. Kazimierza Pułaskiego w Grajewie za: [<http://www.9psk.pl>] – wiadomość otrzymana bezpośrednio z Izby Pamięci

¹³ Ang. „query: *Pulaski*, response: *Poland*” za: [http://en.wikipedia.org/wiki/Kazimierz_Pu%C5%82aski].

¹⁴ Markiz Marie Joseph de La Fayette (1757-1834), Francuz, oficer w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych, przyjaciel Polski i organizator pomocy Polsce w czasie Powstania Listopadowego [http://pl.wikipedia.org/wiki/Marie_Joseph_de_La_Fayette]

¹⁵ Ang. „General Pulaski Memorial Day”

Richard Durbin i Roland Burris z Illinois, Barbara Mikulski i Benjamin Cardin z Maryland, Lisa Murkowski z Alaski, Christopher Dodd z Connecticut i Mark Pryor z Arkansas¹⁶. Po zakończeniu postępowania generał Kazimierz Pułaski stanie się 7 osobą uhonorowaną w ten sposób.

Generał Pułaski czczony jest w Stanach Zjednoczonych jako prawdziwy „rycerz wolności”. Upamiętniają go pomniki w Savannah i w centrum Waszyngtonu, jego nazwisko noszą miasta, mosty i ulice w Stanach Zjednoczonych i ma swoje piękne miejsce w amerykańskiej historii po wieczne czasy.

Celowość przyjęcia uchwały

Oddając hołd tym, którzy walczyli o polską niepodległość spłacamy wobec nich dług. Dług za to, że istnieje Rzeczpospolita Polska. Wśród kolejnych generacji naszych Rodaków walczących o niepodległość Ojczyzny niezasłużenie zapomniani zostali konfederaci barscy. Nierzetelna polityka historyczna próbowała ich zepchnąć do skansenu obrońców anachronicznych wartości sarmackich, zamiast docenić to, co wielkie i piękne w ich motywacji działania – przemożną wolę obrony niepodległości Ojczyzny. Przykładając dzisiejszą miarę do ówczesnych realiów, nie sposób zrozumieć ludzi końca XVIII wieku. Dziś może nam wydawać się, że na przykład żądanie carycy Katarzyny, by wprowadzić równouprawnienie innowierców, miało głębokie moralne, humanistyczne uzasadnienie; nabierali się na to ówcześni francuscy myśliciele, lecz polska szlachta uchwyciła w lot, że chodzi o upokorzenie Najjaśniejszej i chwyciła za broń nie z chęci prześladowania ludzi innej wiary, lecz z miłości Ojczyzny.

¹⁶ http://polish.poland.usembassy.gov/wydarzenia_20010/wydarzenia-w-ambasadzie-2009/kazimierz-puaski-pomiertnie-otrzyma-amerykaskie-obywatelstwo-11-marca-2009.html

Wśród bohaterów konfederacji Kazimierz Pułaski jest postacią szczególną: młody, zamożny panicz z braćmi i ojcem wyruszył w pole i walka wypełniła mu już resztę krótkiego życia. Najpierw walka w kraju, a gdy to stało się już niemożliwe – walka o te same ideały wolności i demokracji (takiej demokracji, jaka wówczas była możliwa) w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Choć Pułaski nie żyje już 230 lat, jego nazwisko, pamięć jego czynów nadal pracują za Oceanem na dobre imię Polski.

Senat przyjął na siebie misję wskazywania opinii publicznej tych postaci, które swoim życiem dostarczały argumentów zwolennikom wielkiej roli jednostki w historii.

Do panteonu narodowych bohaterów, uhonorowanych uchwałami Izby, obok rotmistrza Pileckiego czy br. Koźmińskiego dołączmy generała Pułaskiego, pokazując tym sposobem młodzieży, dlaczego można być dumnym z Polski i jakim trzeba być, by następcy nasi też mogli być z Niej dumni.

Tłoczono z polecenia Marszałka Senatu
